

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК XLVI.

Ч. 223. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 26-го вересня 1938.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 223. Jersey City, N. J., Monday, September 26, 1938.

VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ

ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЧИСЛО ЖЕРТВ ГУРАГАНУ ЗРОСЛО ДО ШІСТЬСОТ

ЦІЛІ ГРОМАДИ ЗМЕТЕНІ З ЛИЦЯ ЗЕМЛІ.

НЮ ЙОРК. — Обчислення новинарської агенції „Асошіейтд Прес“ і інших чинників подають число жертв гурагану між 500 та 700 осіб. Ті, що подають це остатнє число, зачисляють до нього 200 осіб, що їх кажуть, змели в море високі як гори хвилі з піскового горба між Воч Гилом і Натукком, у Род Айленді.

У місцевості Миспуамикот одна хвиля затопила 10 жінок, що збиралися були в приватному домі на церковні збори.

Бейлі Біч коло Ньюпорту, Род Айленд, просто перестало існувати. Така сама доля стрінула громаду на Фаер Айленді, коло Лонг Айленду, де морські хвилі знищили всі доми оселі. В Бейлі Біч зникли 45 осіб.

Катастрофа така велика, що лиш уряд може дати відповідну допомогу. Президент Рузвелт уже поробив усі потрібні заходи для такої допомоги з боку федерального уряду. Незадовго має зібратися конференція губернаторів 7 стейтів, навіснених гураганом, для обдумання допомогової акції з боку стейтських урядів. Американський Червоний Хрест уже розписав залик до збирання допомоги. Жертвам гурагану помагають відділи армії, допомогові робітники й інші федеральні агенції.

Уряд побоювався, що внаслідок перерви водопроводів можуть ширитися якесь поширені недуги, і тому видав остерогу до людей, що пють воду з криниць, щоб її перед питтям переварювали.

Аскураційні підприємства будуть мусити виплатити через гураган коло 50 мільонів доларів відшкодування.

ТЕЛЕФОНІЧНЕ ПОЛУЧЕННЯ З ПРАГОЮ ЗІРВАНЕ.

НЮ ЙОРК. — Коли великі місцеві часописи пробували в п'ятницю вечором розмовляти за своїми представниками в Празі, показалося, що телефонічне отримання з Прагою було перерване. Розпити газет показали, що перервано його коло 6. години вечором.

УРЯД РАДИТЬ АМЕРИКАНЦЯМ ПОКИДАТИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ.

ВАШІНГТОН. — Департамент стейту подав у п'ятницю вістку, що американський амбасадор у Празі поради́в усім американцям, що перебувають у Чехословаччині, покинути цей край у якнайкоротшім часі.

За обчисленнями департаменту, в Чехословаччині жило 1. січня 5,190 американців.

ПОЧИНАЄТЬСЯ ПЕРЕРЖНА ВОЕННА ПРОПАГАНДА.

ВАШІНГТОН. — Чехословацькі організації Америки засипують американський уряд закликами допомагати Чехословаччині в цій кризі.

Американський Студентський Союз теж забирає голос у справі Чехословаччини, влаштовуючи в цій справі віча й збори.

Союз Ліги Націй вислав до президента Рузвелта й секретаря стейту Гола резолюції, в котрих заявляє, що Злучені Держави є „співвинними за „вибух генгстерства в центральній Європі“. Резолюція каже, що американці не можуть занадто гостро критикувати Англії й Франції, коли вони все були за відсунення Америки від європейських справ і Ліги Націй.

СПІШАТЬСЯ ОБЕЗПЕЧУВАТИ МОРСЬКІ ПОСИЛКИ.

НЮ ЙОРК. — Підприємства, що забезпечують морські посилки, дістають тепер величезну масу просьб на забезпечення посилок через океан. Вважають це вислідом загострення положення в Європі.

ПРЕЗИДЕНТ ДИСКУТУЄ НАД „СВІТОВОЮ ГОСПОДАРОЮ“.

ВАШІНГТОН. — Через катар президент Рузвелт відкликав конференцію з газетярами, що відбувається правильно кожної п'ятниці.

Він відбув довші конференції з Бернардом Баруком, мовляв, про „світову економію“.

ЛІТАК УПАВ У ЗАЛИВ.

ГУДСОН (Ню Йорк). — Підчас лету військового літака над цим містом у п'ятницю зполудня нагло відломалося крило літака й літак упав з гуком у залив. Мотор забився в намул так глибоко, що поліція не могла його звідтам добути. Куски літака розсіпані довкола. Тіло летуна було зарите в болото 14 стів глибоко. Догадуються, що жертвою випадку впавав капітан М. Гарпер, резервовий офіцер, котрий того дня вилетів літаком з летовища Мичела на Лонг Айленді й не вернувся до нього.

ВETERАНИ ПРОТИ ДЕПАРТАМЕНТУ ПРАЦІ.

Конвенція Американського Легіону в Лос Анджелесі ухвалила багато резолюцій, що противляться політиці Департаменту Праці. Між іншим домагається негайної депортації провідника моряків на західному Побережжі, Гарія Бриджеса, на тій основі, що він комуніст.

КАЛІФОРНІЯ МАЄ УХВАЛИТИ ПРОТИСТРАЙКОВИЙ ЗАКОН.

Американська Федерация Праці й Комітет Промислової Організації виступають згідно проти заходів підприємців добитися в стейтській легіслатурі ухвалення закону проти страйків. Кажуть, що заходить поважна небезпека ухвалення такого закону.

НЕДОСТАТКИ ПРОПАГАНДИ.

„Комуніст“ з 26. 8. подає, що в більших промислових центрах заведено кабінети міжнародної політики для пропаганди. Оборудування їх слабе. Не можуть дістати навіть у Москві карт Китаю й Еспанії, не кажучи про „капіталістичне“ оточення СССР. Тимчасом Сталін звертає увагу на те оточення.

ЗА ЗНИЩЕННЯ МЕЛІОРАЦІЙНИХ РОВІВ.

Воевідський уряд з Люблина вислав до села Олександрова меліорацийного техника, що мав зачати меліорацийні роботи. Під проводом цього техника кількадесять робітників зачали копати рови. Тут прибігли з села коло 100 селян і їх жінок з колами клоніями й вилами, та зажадали припинити працю на їх полях. Технік з робітниками мусіли припинити роботу. Селяни засипали рови. Тепер відбулася за те судова розправа проти селян, що знищили меліорацийні рови. Окружний суд у Замості підчас виїзної сесії в Білгороді засудив 10 осіб по одному роковій в'язниці, а 11 осіб по 8 місяців в'язниці.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ОСТАННІ ВІСТІ

УЛЬТИМАТ ГІТЛЕРА.

БЕРЛІН. — Берлінські часописи подають, що у висліді переговорів між Гітлером і Чеймберліном останній передав чехословацькому урядові німецький ультимат з порадом, щоб чехи його прийняли. Цей ультимат має в собі такі важні точки: Негайне припинення всяких воєнних кроків супроти судетських німців з боку чехів. Демобілізація чеської армії. Віддача судетських територій Німеччині до 1 жовтня ц. р.

ЗАЯВА ЧЕЙМБЕРЛІНА.

ЛОНДОН. — Прем'єр Чеймберлін вернувся до Лондону і, висідаючи з літака, сказав: „Я не можу дати ніякої прилюдної заяви за своїх переговорів з Гітлером, поки не наряджуся до свого уряду. Можу сказати лише те: надіймося, що всі сторони, замішані в чехословацьку проблему, будуть старатися розв'язати її мирним способом“.

ЗАПЕРЕЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО УРЯДУ.

ЛОНДОН. — Англійський уряд офіційно заперечив, наче він видав приказ до загальної мобілізації. Цю новину рознесли в суботу вранці новинарські бюро.

РУМУНІЯ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО МОБІЛІЗАЦІЇ.

БУКАРЕШТ. — По всіх містах Румунії появилися великі афіші, що закликають населення бути готовим до загальної мобілізації. Заклик звертається також до жінок.

ГІТЛЕР НЕ ДАЄ ГАРАНТІЇ.

ПАРИЖ. — У французьких газетах появилася вістка, що Гітлер у розмові з Чеймберліном поставив свої домагання супроти Чехословаччини, але відмовився гарантувати нові границі Чехословаччини, коли його домагання будуть сповнені.

НАПРУЖЕННЯ В УГОРЩИНІ.

БУДАПЕШТ. — Угорщина розпочала частинну мобілізацію. Американський консул у Будапешті видав залик до перебуваючих там американців, щоб негайно опустили край.

РУМУНІЯ ЗНОВ ГОТОВА ПРОПУСТИТИ СОВЕТИ.

Довідавшись, що за Чехословаччиною далі стоїть Франція й Англія, румунський уряд знов заявив, що готов пропустити на поміч чехам советські війська. Цю готовість Румунія була відкликала, довідавшись, що Франція не буде за чехів воювати.

ЗАКОПАЛИ РЕКОРД 1938 РОКУ ДЛЯ 6939 РОКУ.

У п'ятницю вполудне докнано на площі підприємства Вестинггауз на Світовій Виставі в Ню Йорку так звану 5,000-літню часову капсулу. Є це велика капсула, зроблена з тривалого металу, в котру вложено рекорд сучасної цивілізації світу. В цьому рекорді є 1,000 образків і 10 мільонів слів. Капсулу спущено в землю на 1,100 стів заглибшки. Цей рекорд зроблено, мовляв, на те, щоб на випадок, якщо наша цивілізація пропаде від якогось катаклізму, люди могли 5,000 літ відтепер довідатися, як саме вона виглядала. Рекорд малое сучасне життя з усіх боків: працю, шутку, релігію, виховання, науку, народи, медицину, промисли, здоров'я і так далі. Додамо до цього ще й певні засоби для перекладу рекорду іншою мовою, якби на той час уже не було англійської мови, що нею рекорд записаний.

ЗАСУДИЛИ ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ НІМЕЦЬКОГО КСЬОНДЗА.

В Бидгощі засудили на три тижні арешту пароху села Ясниця, Інокентія Невітецького, німця по національності, за те, що не дозволив маневруючим войкам заняті в його домі квартири та образив словно притім польську армію. Польська преса пише, що згаданий ксьондз кілька разів виголошував проповіді по німцях.

ЧЕЙМБЕРЛІН НЕ ОСЯГНУВ У ГОДЕСБЕРГУ НІЧОГО

ГОДЕСБЕРГ. — Після кількогодінного драматичного замкнення у своїй кімнаті Чеймберлін остаточно рішився відвідати Гітлера і з ним розпрощатися. Перед тим він вислав був до Гітлера листа, в яким домагався писемного зацвнення з боку Гітлера, що німецькі війська силою не вмаширують на чехословацьку територію. По кількох годинах прийшла відповідь від Гітлера, але в ній, за всякою правдоподібністю, Гітлер відмовився це зробити. Чеймберлін через своїх порадників подав до відомого кореспондентів, що він рішився вертатися додому, але перед тим побачиться ще з Гітлером. Побачення наступило і тривало три години. Гітлер видивив свої нові домагання, які Чеймберлін обіцяв передати Чехословаччині. По нарадах делегація Чеймберліна не видала ніякого комунікату. Зате комунікат видав штаб Гітлера. В тому комунікаті говориться, що оба державні мужі нараджувались над тим, якби врятувати мир; розходження між ними є тільки в тому відношенні, як це зробити.

ЗАГАЛЬНА МОБІЛІЗАЦІЯ ЧЕХІВ.

ПРАГА. — Празький уряд, за тихою згодою Англії й Франції, видав залик до населення в цілі загальної мобілізації. Закликано всіх чоловіків до сорокового року життя. Мобілізація відбулася впродовж шістьох годин. Знавці твердять, що відбулася вона в повному порядку. Внаслідок того чеська армія відразу збільшилася на півтора мільйона воєнків. Кажуть, що напливаючі резервісти мають бадьорий настрій. Також усе чеське населення задоволене з того, що уряд задумує ставити опір німцям. У Празі копають шанці. Минулої ночі ціле місто було занурене в темноту, а то тому, що боялося нападу німецьких літаків. Президент Бенеш виголосив промову, в якій сказав, що прийателі Чехословаччини остаточно такі її не покинули. Вони рішилися дати їй поміч, якщо Німеччина її заатакує.

МОБІЛІЗАЦІЯ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Французький уряд зарядив частинну мобілізацію своїх військ. Франція вже перед тим мала два рази більше війська, ніж у мирнім часі. Тепер її армія знов подвоюється. Рівночасно слідна переміна настроїв. Французи починають думати, що тут іде не тільки про чехів, але й про розріст німецької імперії й, остаточно, про саму безпеку Франції. Супроти того настрою у Франції перемінюється у воєнничий. Уряд прем'єра Даладіє видав офіційну заяву, що як тільки німецькі війська вмаширують на чехословацьку територію, Франція виконає своє зобов'язання супроти Чехословаччини.

В АНГЛІЇ ВОЄННІ ПРИГОТУВАННЯ.

ЛОНДОН. — В Англії вважають поїзду Чеймберліна невдалою. Задумують у перших днях цього тижня скликати парламент. Тимчасом міністерство війни зробило чергові кроки до приготування до війни. Далі роздають газові маски для цивільного населення. Газові маски дістала також королівська родина. Відбувається далі пересунення воєнних кораблів для кращої бойової позиції. Недалеко Лондону будують протигазові і протибомбові сховки. Вчений Голдейн рекомендував будувати підземних сховків, сорок стів глибокими. Бо тільки такі сховки добрі перед важкими бомбами.

ДИПЛОМАТИ ВТІКАЮТЬ.

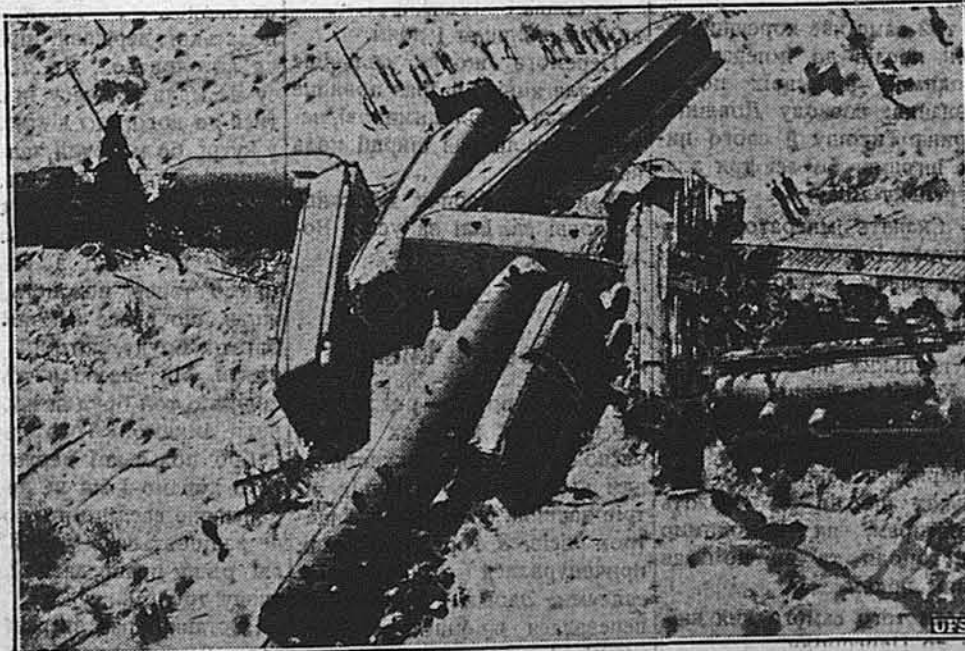
ЖЕНЕВА. — На вістку про розбиття переговорів між Чеймберліном і Гітлером та мобілізації в Чехословаччині й Франції дипломати, що радилися у Женеві, швиденько зачали втікати додому. Притім усі вони старалися уникати німецької території, зо страху, що там їх може захопити війна.

В БЕРЛІНІ ХОЛОДНИЙ СПОКІЙ.

БЕРЛІН. — Населення Берліну заховує повний спокій. Воно мало думає, бо вірності здалося на те, що рішить Гітлер. У німців слідне рішення вради потреби боротися. Вони переконані, що правда по їх боці. Німецькі війська далі машірують в напрямку чеської границі. Всі шляхи завалені військом і воєнними машинами.

СТАЛІН ОГЛЯДАЄ АВТОМОБІЛІ.

МОСКВА. — Воєнні настрої в Москві знов потухли. Коли Франція відмовилася від помічі Чехословаччині, а вслід за тим Румунія відмовила проїзду для Советів, Литвінов і вся советська преса гостро скритикували західні держави за зраду Чехословаччини. Тепер ситуація змінилася і Совети знов не думають про війну. Сталін і найближчі його порадники займалися тим, що оглядали в Кремлі новий пасажирський автомобіль, що його виробили советські фабрики.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ПУСТИНІ.

12 осіб згнули на місці, а понад сто людей вижили з тяжкими покаліченнями з залізничної катастрофи, коли два поїзди залізничної Содері Лескомфти зіткнулися в долині Імперіал у Каліфорнії. Льокомотиви поїздів, що зіткнулися, розбилися на прах, а п'ять возів вивернулися з шин. Кажуть, що причиною катастрофи було хибне наставлення зворотниці.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБОТА ПІД ОСІНЬ

Ніколи ще перед тим не потребувала українська суспільність такої плянної, організованої роботи, як тепер. Часи напружені, для одних заходить сонце, для інших сходить. Нема тепер багато часу на експериментування в суспільній роботі. Нема тепер багато часу на навчання шляхом помилок. Всі організації мусять братися розважно, розумно і пляново до ріжних суспільних завдань, щоб своєю працею творити велику згармонізовану цілість.

Зрозуміло, що в цю відповідальну хвилю велику роль мусить відіграти і членство У. Н. Союзу. Бо У. Н. Союз це нині найбільша організована сила в Америці; бо та сила має за собою кількадесятилітню традицію народної роботи; бо та сила вже нераз ставала на сторожі народних інтересів і все в рішальних хвилях вивязувалася як слід з своїх обов'язків. Це ще не значить, що інші організації мають закладати руки, бо все зроблять наші союзці. Ні. Кожна організація повинна зробити те, що до неї належить. Але на тому місці ми звертаємося до наших союзців.

Що робити? — Це питання, над яким кожний собі сьогодні ламає голову. Але відповідь на це не тяжка: робити те, що досі робились, тільки у видатнішій і більш напруженій формі.

Треба далі старатися про членство й фінансову силу нашої інституції, бо ті речі запевнили й довге існування і розвиток. Треба старатися також про всяку іншу суспільну роботу, про інші організації й інституції, які працюють для добра нашого народу, для спільної нам усім цілі. Треба старатися, щоб у кожній, навіть найменшій українській громаді процвітала громадська праця; щоб влаштовані були що року національні свята; щоб згадувано про старий край і його терпіння; щоб вслід за тим пили відповідні жертви на старокраєві потреби. Бо слова без діл — мертва. Мертва теж любов до придаленого старого краю, коли вона не підтримана реальними вчинками.

Про це все мусять наші союзці дбати. Мусять знати, що вони творять велику організовану і дисципліновану армію суспільних діячів на теперішньому ґрунті. Робота кожного члена зокрема дасть у висліді таку суму, з якої кожний буде гордий.

Та передівсім члени У. Н. Союзу мусять подбати, щобі приєднати до своєї організації молодь. Бо молодь — це наша надія. А з нестачі допливу нової еміграції можна сказати, що молодь — це наша єдина надія. Ми мусимо її приєднати до себе та направити її по наших слідах. Тим ми не скривдимо її, тільки зробимо їй прислугу, бо вивінемо її відповідними матеріальними й культурними здобутками на дальшу життєву дорогу.

Цю щоденну роботу мусять виконувати наші союзці; а поклик до чогось надзвичайного може наступити кожної хвили.

ВОГНЕМ І МЕЧЕМ

Від зачатків польської держави йдуть заходи державних і громадянських чинників у тому напрямі, щоб здійснити євангельську заповідь: один пастир, одно стадо. Добре; але хто має бути тим пастирем і яке має бути стадо? Звісно: є у світі два вибрані народи — один біблійний, ізраїльський, а другий новоісторичний, польський. Жидам зачинають потрохи не помагати їхні капітали, і їх винятковість неначебто закwestіонована. Лишається польський нарід, що з ревністю неохотливо створюється, чим може, словом, палкою, крісом, чи собою ж нищити чужу віру, нахвалити на католицтво й утверджувати римо-католицизм. Ось невеличка загальна ілюстрація, як це йде.

Як відомо, українці знайшлися в Польщі з двох державних відомків: у Галичині від Австрії; на Волині, Холмщині, Підляшші й Поліссі від Росії. Галицькі українці по вірі греко-католики, а ті, що від Росії, православні. На всіх близько 7 мільйонів українців у Польщі коло половина греко-католики, а друга половина православні. Правда, є між ними доволі великі релігійно-догматичні різниці, але в них єдність крові, єдність традиції і навіть єдність змагань. На землях, що на схід від Буга (на Волині), йде трохи інша окатоличуюча політика Польщі, а різниця на заході від Буга, себто на Холмщині й Підляшші, бо тут є лиш останки української національності й православної церкви.

Від початків християнської культури на Русі аж до кінця 16. століття належала людина Холмщині й Підляшшю до православної церкви. Потім, внаслідок історичних випадків, перейшла та людина до греко-католицької церкви. Однак тому, що в суміжній Галичині почала греко-католицька церква прибирати український характер, російсько-царський уряд боявся тої церкви як вогню. Тому то коло 1870 до 1875 року почав цей уряд проти своїх греко-католиків таку безпощадну політику, що та людина, хоч поносила великі жертви для греко-католицької церкви, всеж таки не встоялась і з малими винятками повернулася до православної. За те, що Ва-

тикан (римська столиця) нібито був пошкоджений тим, що католики пішли з церкв, і церковним майном до православної, Ватикан зажадав свого часу від царського уряду відшкодування й таке відшкодування одержав.

Для ясності дальшого образу слід додати, що як попередня так і теперішня конституція польської держави признає всім громадянам право відправляти богослужбу й виконувати у своєму віросповіданні релігійні практики, словом: свободу віри. Це конституційне право для православних застережене ще окремо в обов'язуючих тимчасових приписах про відношення польського уряду до православної церкви. Коли Польща прийшла на ті землі, то в рр. 1918—1920 застала на Холмщині й Підляшші 370 православних святинь. Під формою, що ті православні церкви були колись римо-католицькими костелами, відбрала тут Польща понад 150 церков і замінити їх на костели. Однак між забраними церквами 90% не були ніколи римо-католицькими костелами й ніколи до них не належали. Церковні землі тих церков забрала держава теж і 40,000 гектарів (коло 80,000 моргів) розparcelювала між спроваджених військових колоністів, а трошки між місцеве населення, хоч без огляду на віру, власником церковного майна був усе таки український нарід.

Всі ті справи має упорядкувати в Польщі Православний Собор, до якого ладяться тут уже довгі роки. Але поки Собор буде, то Передсоборне Зібрання устійнило було по кількатісяч торгах з представниками польського уряду для Холмщині й Підляшшю сітку парохій у числі 156 до 160. Це число устійнене тому, що їх парохії оплачувані державним урядом. Такі парохії називаються етатові.

Як же виглядає цей правний стан у практиці?

Від 1938 року почалася нова посиленна акція поляків проти православної церкви, і то у двох напрямках: з одного боку „навертання” православних на католицизм, або т. зв. „ревіндикація”, яку ведуть головно на Волині; з другого боку

нищення православних церков, що стоять нібито як символи русифікації з царських часів. Це на заході від Буга, отже на Холмщині й Підляшші. Інша річ, що знищенню підпало багато таких православних церков, яких Москва не будувала, а навіть такі, що були вибудовані вже в останні часи, за Польщі.

Зачині від першого: що ж то таке та „ревіндикація”?

Вийшло на світло дня, що в Люблині, отже середку Холмщини, існує т. зв. „Координаційний Комітет”, що кермує „ревіндикацією”. Творцем цього Комітету є генерал. Комітет має місцеві станції, головні по повітових містах, а ними кермують звичайно старшини в чинній службі. Належать до Комітету представники всіх польських організацій, що дбають про „розвиток” східних земель. Комітет має характер довірочний, а його члени зобов'язані до збереження таємниці. Завданням Комітету є не тільки т. зв. „ревіндикація”, але загалом закріплення польщини під оглядом політичним, господарським і культурним. Поляки чваняться, що вже перейшли на римо-католицьких 8,000 душ православних. Зачалося це від славних „Гриньок” на польсько-совєтській границі, а згодом пішло далі. Замість слова „божого” чується нахвалити про те, що на кордонній смузі можуть жити тільки римо-католицькі поляки, а не римо-католиків можна виселити з рідної місцевості, що приїде паціфікація і т. п.; а з другого боку, що нахвалити будуть звільнені від шарварків (дарова робота), будуть мати знижені податки, набувають дешевше землю (а дехто то й обіцяє безплатно) і т. п. Пристають до римо-католиків ріжні люди, а між ними чимало таких, що мали в селі марку релігійно байдужих (індиферентних), безвірні, комуністи, сектанти і т. п. Трапляються випадки, що новонавернені католики приходять до православних церков на богослуження, а багато повертаються назад до православної. Буває часом, що новонавернені католики плачуть ревню підчас богослуження в костелі. Польські газети пишуть про такі випадки з радістю; кажуть, що нарід плаче слезами вітхи, що навернувся до віри батьків...

Для прикладу, як менше-більше відбувається нахвалити місця, нехай послужать дослівні витяги з промови поручника граничного війська 15. травня 1938 р. в селі Ходаках на Кремянеччині до православних, скликаних вояками до місцевої школи:

„Хто є католиком, нехай іде додому; а хто з православних юдів, що за часів російської влади зрадили католицьку віру, той нехай залишиться, бо ще нині може стати добрим католиком і громадянином польської держави, приймаючи католицтво... До цього часу не мали ми часу пригнати до того, що діється в нас у нутрі, бо ми були заняті чим іншим. Тепер, коли ми відчували, що чумоса досить сильна і що сусіди бояться нас (натіж на поділ з Литвою), ми чумоса тепер маємо завважити, що в нас накопичилося багато бруду, котрий треба змити. Ми власне є тою щілкою, що той бруд змиває, і ми його змиемо. Того вимагає добро польської держави; ми того хочемо і ми це зробимо. Запевняю вас, що поки я живу, не залишиться в селі Ходаках ані один православний, хіба впаду трупом...”

„Останній раз звертаюся до вас у чинний спосіб: запам'ятайте собі всі, що хто не захоче перейти на католицьку віру, віру своїх батьків, для тих ще знайдеться в мене місце в криміналі, або зроблю так, що підете туди, до кому-

ністів, де церкви вже зруйновані. Тоді візьмете туди з собою свого попа під пахи та разом з ним підете плакати на руїнах церкви. А зрадники, що сьогодні приймають святе причастя з рук нашого єсєондза, а завтра йдуть і цілують попа в руку, замість того, що би поцілувати свиню з протилежного до голови кінця, не-

хай знають, що я потраплю зробити з ними те, на що вони заслужили. В польській державі не повинно бути стільки віроісповідань, як досі, а мусить бути одна віра і всі повинні бути католиками. І нехай я впаду трупом, а того доконаю. Від мене ніде не сховається” і т. д.

(Кінець буде).

МАНДРІВКА ПО ГАЛИЧИНІ ТА ЗАКАРПАТТІ ТОМУ СТО ЛІТ

Яків Головацький,*) український учений і письменник відбудує пішки мандрівку по Галичині та Закарпатті в 1834 році. Подаємо тут витяги з його опису цієї мандрівки: „Маркіян Пашкевич і Іван Вагилевич — каже Головацький — проважали мене з Львова (літом 1834 року) якоїсь чверть милі за Стрийський роґачку. Мета була відома: пізнати нарід, однак ясного пляну я не мав.

Пройшовши жаво першу милю, я зайшов у село Солонку. Думав собі: ну, попробую поступити до священника Заґайського, якого сина був з мною в семінарії, а тепер вступив до василіанського монастиря. Я спитався священника, чи нема в нього в церкві якоїнебудь старовини, давніх рукописів, давню друковану книгу, старовинних українських образів і т. п. Він радо повідав мене в біду деревляну церкву, показав церковні книги, все львівські друки, і я не знайшов у них нічого замітного. Священик, який мав кілька дочок, просив мене, щоб я остався погостити, переночувати; та я не згодився. Вести гутірку про дурниці польською мовою — було для мене втраченою часу. Я не почую ні одного рідного слова, ні одної оригінальної фрази, ні одної приповідки, ні одної народної пісні. Рішившись тільки в крайній потребі заходити до священників, я пішов далі, де, роздумуючи над тим, де мені заночувати. Пізно ввечерю я зайшов у природну сільську коршму. Село було подальше, я втомився був, і мусів заночувати в коршмі. Нарід усе приїздив, з ніким почати балакучу, і мій день пропав. На другий день я пішов далі, говорив із стрийськими селянами та записував у записник відтинки мови та рідкі вислови. Так дійшов я до міста Миколаєва, звідки був родом мій батько. Тут я хотів теж-зазнайомитися ближче з українським маломіщанським побутом. Як я мав 10 літ, я приїздив з родичами відвідати рідню, а тепер я їх відвідав сам один, пішки. Всі приймали мене радо, але їм виглядало дивно, що я студент, філософ, не їджу хоча б найменшим фіяком, а мандрую пішки. Життя міщан біде, говорять по українськи, але одяга міщанського, поведінка непростя, обстановка з деяким комфортом і в усьому замітно, що вони не мужики, а вільні. Я уявляв собі середній і вищий стан українських бояр, як вони жили в часах українських князів, поки не настало лихоліття на нашій землі.

Відвідуючи рідню, я поступив до поважного старця, отця Миколи, Леонтія Устияновича, тоді бурмістра міста Миколаєва. Я застав також кімнату з перегородкою, такий же стіл із старовинною різьбою, такий лавки, шафки з олов'яною посудом, такий миті стіни із бревен із небіленою стелею і ін. Леонтій повідав мені на якийсь весілля, в сусіднє село Розвадів над Дністром. Як ми переходили стежкою горою, перед нами відкрилась

безмежна далечина наддністрянських рівнин і синіючі у хмарах Карпати. В мені зродилось бажання відвідати гірські околиці, побувати на верхах гір, пізнати нарід, про який я багато чув, і я закидав питаннями мого товариша по дорожжю про верховинців, бойків, їх життя і побут. Це вперше був у нас сільському весілі, тому уважно слідував за всіма обрядами, слухав весільних пісень і ін.

Після повороту до Миколаєва я пішов не гостинцем, а сільськими дорогами, де нарід, живучи осібно, привітливий і краще зберіг свою національність. Я старався все ночувати у селян, казав, що я сам селянський син, який вчиться на священника, а що не маю з чого жити, вибрався до своїх в Покуття. Я все хрестився тричі й читав молитви в голос, то мене всюди приймали як свого чоловіка, благословили та бажали успіхів. Нарід приймав мене дуже щиро. Мені давали все, що було ліпшого в хаті, дставали від сусідів молока, пшона, яєць, стелили в найліпшому місці „на покутті” (в головній куті) і разураз виправдувалися, що не можуть краще прийняти. Я приймав усе, дякував, упевнював, що я не панського роду, знаю також біду й нестаток. Тимчасом мені нераз не всмак був чорний ячмінний хліб із вістюками, придмлене молоко чи щось подібне. Я відчував, як тяжко непривично напоє спати на соломі, вкритій грубою веретою, під головою, замість подушки, звинений сердак, як неприємно лежати під кожухом, із якого розходить немилий запах. Я нераз довго не міг заснути в душний хаті на твердій постелі, кожух відкидав і накривався моїм сурдутом, а під голову клав мої чоботи й переконувався, що на хлябах, м'якше спати, ніж на селянським сердаку. Я пізнав незвичайне життя хліборобів, яке я досі уявляв собі в рожевих світлі, як безжурну ідилю. Всеж я, користуючись з довгих вечорів, розмовляв про народні звичаї, перекази, казки, виманював пісні, сам підписуючи денки, питався їх, чи знають вони чи або ту пісню. При неяснім мерехтінні олійного каганця або при погасяючих раз ураз скипках, якими світив якийнебудь Івась, я жадібно записував пісні, записував їх в гутірці приповідки, приказки та незвичайні вислови. Раз я ночував у селянина в Надтичах над Дністром, так низько, що всі будинки стояли на палях, а підчас повені люди комухкувались між собою на човнах наче в Венеції, коли вільно мале порівняти з великим. Багато пісень я записав у присілку Витань коло Бороздович.

(Дальше буде).

Між ріжними типами людей є й такий, що хвалиться своїм убожеством.

На питання долі часто відповідає припадок.

Залюблений бачить у своєї лубки крила і думає, що то ангельські, а забуває, що і гуси крилаті.

За решітку піде, хто з дурним краде.

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМ'Я ХРЕСТА

ПОВІСТЬ

з часу охрещення Руси-України в 988 р.

20)

— Нема іншої ради, — шепнув комусь Анастас — треба піддатися Володимирові.

І загуло в Корсуні:

— Піддаймося Володимирові, бо всі загинемо!

Третього дня боярин Тихоша начебив на спису білу шматинку й підійшов до стіни.

— Князь Володимир каже: дайте город і всі врятуєтесь; нікому ніякого лиха не буде!

— Дай город Володимирові! — загула юрба корсунців біля дому воєначальника. — Дай город, бо самі відчинимо ворота!

Здавсь воєначальник, бо іншої ради вже не було. Задзвонили в місті дзвони, відчинилися ворота, вийшло духовенство з образами, вийшли найстарші мужі города з дарами й післи до Володимира делегатів.

— Скажіть воєначальникові, щоб зараз склав усю зброю, — відповів Володимир — а мешканцям Корсуни скажіть, щобі були спокійні: воду зараз будуть мати. Кому бракує хліба, мої дружинники дадуть

ім. Подякуйте вашому Богові за спасення й вертайтеся до праці. Виберіть зараз послів до імператорів. Сьогодні вони пойдуть до Царгороду разом із моїми послами.

Щоб корсунцям не сталося кривди, Володимир увів до міста лише невеликий відділ дружинників і розташував його не в домах, а на майданах у шатрах: решта дружини й воїв залишилася поза городом і насолоджувалася медом, якого викотили ім корсунці з наказу Довлінга за ратні труди.

Дзвони в корсунських церквах не вмовкали. Люди спішили подякувати Богові за врятування їх життя й майна. А боярин Тихоша тимчасом кинувся шукати грека Анастаса. Коли нарешті знайшов Анастаса дим і ввійшов до його хати, застав Вівіанового приятеля в страшній розпущі. Тихоша оповідав йому про Попандукляса, про його дочку Олену, про розмову з ними перед виїздом із Києва, а Анастас, здавалося, нічого не чув:

— Не погорджуй мною, — нарешті промовив — що я зрадив своїх людей і імператорів: післав твому князеві стрілу з вісткою про водопровід.

Тихоша заспокоював його, переконав, що це не зрада, а велика заслуга перед Богом і людьми, але Анастас довго не міг заспокоїтись: усе грив себе жорстокими докорами.

В той саме час корсунці вибрали послів до імператорів. Володимир на своїх послів признав: воєводу Довлінга, боярина Тихошу й свого знайомця Інграна, бо всі три знали грецьку мову.

— Скажіть імператорам, — звернувся Володимир до всіх послів разом — що як зараз не виїде до Корсуни царівна Ганна, то з Корсуни й з усіх міст грецьких на береги моря й у Криму не залишиться камінь на камені. А потім загляну я до Царгороду. А ви — звернувся зокрема до корсунських послів — скажіть імператорам, як Володимир бере города та як помагає мирним людям.

Посли того самого дня виїхали до Царгороду.

Тогож дня вийшов Володимир гінців до Києва з радісною вісткою, що Корсунь піддався.

Вівіан і Олена, довідавшись про події в Корсуні, довго мо-

урилися за врятування своїх братів-греків та за здоров'я Тихоші, що виконав своє слово аж до кінця.

Прихильники Володимира й християни уміли підняти на ноги цілий Київ. Перший день по одержанні вістки з Корсуни був одним великим святом. На вулицях і майданах збирався юрби молоді й вояків і голосно вигукували:

— Слава Володимирові! Слава дружинникам і воям.

Перемога щораз сильніше осяяла киян і щораз повніше зеднувала їх Володимирові, захоплюючи щораз ширші кола населення.

Християни гаряче молилися в церкві св. Іллі за успіх Володимира.

XV.

ТИХОША В КИЄВІ.

Україна пишню розляглася на широких килимах степів, рясно поспаних різнобарвним квітням. Від північних вітрів закрила себе зеленим шатром лісів. У городах і селах причепурилася розмаєними садками. Здовж і поперед оперезалася срібними стяжками рік і річок, прикрасилася, як кришталевими гудзиками, блискучими озерами й ставками.

І всміхалася до сонця щастям волі й достатку.

(Дальше буде).

КАСОВИЙ ЗВІТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЗА СЕРПЕНЬ 1938 РОКУ

ПРИХІД:				ВІДПІС:			
Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1. 372.31	166. 50.27	328. 24.47	365. 97.43	в. 33 Дорошська Анна	25.00	в. 38 Поляницький Данько	50.00
2. 160.00	167. 102.28	331. 8.84	366. 18.91	в. 39 Нусь Анна	25.00	в. 39 Нусь Анна	25.00
3. 115.76	168. 193.08	332. 95.77	367. 31.94	в. 41 Іваник Анастасія	25.00	в. 41 Іваник Анастасія	25.00
4. 81.39	169. 89.74	333. 82.11	368. 37.39	в. 56 Пушало Михайло	25.00	в. 56 Пушало Михайло	25.00
5. 219.37	170. 187.17	334. 222.13	369. 241.42	в. 58 Біловус Василь	35.00	в. 58 Біловус Василь	35.00
6. 31.88	171. 69.61	335. 25.04	370. 236.02	в. 64 Гаврилюк Кідрат	35.00	в. 64 Гаврилюк Кідрат	35.00
7. 246.14	172. 43.63	336. 27.95	371. 188.20	в. 65 Васильєв Василь	35.00	в. 65 Васильєв Василь	35.00
8. 219.47	173. 93.60	337. 27.95	372. 40.84	в. 69 Семенович Григорій	35.00	в. 69 Семенович Григорій	35.00
9. 159.83	174. 32.54	338. 284.72	373. 40.28	в. 69 Комарницький Мих.	35.00	в. 69 Комарницький Мих.	35.00
10. 177.47	175. 188.69	339. 100.35	374. 25.40	в. 85 Лотанішин Яків	50.00	в. 85 Лотанішин Яків	50.00
11. 92.52	176. 205.75	340. 21.26	375. 23.00	в. 90 Чепла Іван	35.00	в. 90 Чепла Іван	35.00
12. 136.21	177. 127.61	341. 31.71	376. 28.95	в. 90 Чердариук Василь	35.00	в. 90 Чердариук Василь	35.00
13. 106.67	178. 84.24	342. 175.36	377. 110.79	в. 98 Морох Яків	25.00	в. 98 Морох Яків	25.00
14. 21.39	179. 220.93	343. 36.58	378. 25.48	в. 100 Ферич Самуїл	25.00	в. 100 Ферич Самуїл	25.00
15. 44.51	180. 42.54	344. 82.98	379. 29.50	в. 104 Ватраль Марія	25.00	в. 104 Ватраль Марія	25.00
16. 75.76	181. 119.41	345. 96.93	380. 42.32	в. 104 Савчак Андрій	25.00	в. 104 Савчак Андрій	25.00
17. 36.30	182. 170.71	346. 129.37	381. 183.84	в. 112 Коземчук Розалія	25.00	в. 112 Коземчук Розалія	25.00
18. 120.96	183. 181.18	347. 11.36	382. 38.11	в. 113 Коземчук Михайло	25.00	в. 113 Коземчук Михайло	25.00
19. 10.61	184. 15.47	348. 47.61	383. 302.06	в. 113 Кузечак Антін	35.00	в. 113 Кузечак Антін	35.00
20. 232.94	185. 87.97	349. 35.00	384. 28.96	в. 116 Коземчук Петро	50.00	в. 116 Коземчук Петро	50.00
21. 138.02	186. 64.29	350. 120.83	385. 24.30	в. 117 Корницький Микола	35.00	в. 117 Корницький Микола	35.00
22. 65.93	187. 35.52	351. 47.01	386. 168.67	в. 137 Янович Іван	50.00	в. 137 Янович Іван	50.00
23. 45.71	188. 18.57	352. 35.71	387. 51.27	в. 146 Руленський Олександр	25.00	в. 146 Руленський Олександр	25.00
24. 91.91	189. 34.58	353. 17.33	388. 24.01	в. 146 Баран Теодор	25.00	в. 146 Баран Теодор	25.00
25. 105.83	190. 139.59	354. 64.62	389. 14.81	в. 164 Цибрич Анастасія	25.00	в. 164 Цибрич Анастасія	25.00
26. 59.55	191. 137.50	355. 21.92	390. 6.00	в. 164 Калитин Микола	25.00	в. 164 Калитин Микола	25.00
27. 131.97	192. 137.50	356. 51.44	391. 11.63	в. 176 Конох Роман	25.00	в. 176 Конох Роман	25.00
28. 165.28	193. 29.09	357. 95.99	392. 11.63	в. 176 Мельник Іван	35.00	в. 176 Мельник Іван	35.00
29. 62.66	194. 53.94	358. 14.29	393. 15.35	в. 213 Кузечак Татяна	25.00	в. 213 Кузечак Татяна	25.00
30. 140.08	195. 54.68	359. 128.45	394. 8.05	в. 216 Мухомовський Софія	35.00	в. 216 Мухомовський Софія	35.00
31. 29.60	196. 34.39	360. 63.14	395. 86.17	в. 218 Мушницький Йосиф	35.00	в. 218 Мушницький Йосиф	35.00
32. 109.84	197. 62.00	361. 131.08	396. 39.76	в. 221 Кашанський Семен	35.00	в. 221 Кашанський Семен	35.00
33. 36.19	198. 34.44	362. 44.01	397. 39.76	в. 223 Конох Олена	35.00	в. 223 Конох Олена	35.00
34. 139.59	200. 254.12	363. 44.01	398. 39.76	в. 223 Кузьмичевський Григ.	25.00	в. 223 Кузьмичевський Григ.	25.00
35. 110.13	201. 45.32	364. 44.01	399. 39.76	в. 230 Сагайда Ілля	25.00	в. 230 Сагайда Ілля	25.00
36. 230.33	202. 39.67	365. 44.01	400. 39.76	в. 239 Подбурка Михайло	25.00	в. 239 Подбурка Михайло	25.00
37. 95.54	203. 66.86	366. 44.01	401. 39.76	в. 239 Гурба Максим	25.00	в. 239 Гурба Максим	25.00
38. 29.14	204. 786.30	367. 44.01	402. 39.76	в. 241 Коземчук Михайло	25.00	в. 241 Коземчук Михайло	25.00
39. 21.74	205. 19.85	368. 44.01	403. 39.76	в. 242 Тимко Іван	25.00	в. 242 Тимко Іван	25.00
40. 183.07	206. 512.99	369. 44.01	404. 39.76	в. 243 Биналь Володимир	25.00	в. 243 Биналь Володимир	25.00
41. 50.70	207. 75.80	370. 44.01	405. 39.76	в. 259 Іврович Казимир	25.00	в. 259 Іврович Казимир	25.00
42. 131.15	208. 25.03	371. 44.01	406. 39.76	в. 276 Скляк Михайло	35.00	в. 276 Скляк Михайло	35.00
43. 333.06	209. 76.93	372. 44.01	407. 39.76	в. 288 Савицький Юрій	35.00	в. 288 Савицький Юрій	35.00
44. 29.91	210. 188.63	373. 44.01	408. 39.76	в. 288 Мурин Анна	25.00	в. 288 Мурин Анна	25.00
45. 47.35	211. 66.11	374. 44.01	409. 39.76	в. 299 Сеичина Ксенія	25.00	в. 299 Сеичина Ксенія	25.00
46. 36.79	212. 303.08	375. 44.01	410. 39.76	в. 299 Левадиук Петро	25.00	в. 299 Левадиук Петро	25.00
47. 160.31	213. 42.63	376. 44.01	411. 39.76	в. 317 Кінька Василь	35.00	в. 317 Кінька Василь	35.00
48. 60.91	214. 28.60	377. 44.01	412. 39.76	в. 321 Цоник Йосиф	25.00	в. 321 Цоник Йосиф	25.00
49. 95.26	215. 34.44	378. 44.01	413. 39.76	в. 326 Беднарчик Петро	35.00	в. 326 Беднарчик Петро	35.00
50. 133.66	216. 46.14	379. 44.01	414. 39.76	в. 338 Ядичин Іван	35.00	в. 338 Ядичин Іван	35.00
51. 95.06	217. 253.45	380. 44.01	415. 39.76	в. 361 Оприско Стефан	25.00	в. 361 Оприско Стефан	25.00
52. 51.51	218. 186.32	381. 44.01	416. 39.76	в. 370 Вітовський Гавриїл	50.00	в. 370 Вітовський Гавриїл	50.00
53. 161.76	219. 178.42	382. 44.01	417. 39.76	в. 371 Баранюк Юліан	25.00	в. 371 Баранюк Юліан	25.00
54. 182.34	220. 522.65	383. 44.01	418. 39.76	в. 385 Касан Петро	35.00	в. 385 Касан Петро	35.00
55. 154.27	221. 101.1	384. 44.01	419. 39.76				
56. 174.51	222. 324.25	385. 44.01	420. 39.76				
57. 37.06	223. 29.34	386. 44.01	421. 39.76				
58. 17.50	224. 25.50	387. 44.01	422. 39.76				
59. 107.68	225. 60.35	388. 44.01	423. 39.76				
60. 325.32	226. 58.19	389. 44.01	424. 39.76				
61. 107.73	227. 142.70	390. 44.01	425. 39.76				
62. 250.58	228. 211.55	391. 44.01	426. 39.76				
63. 125.70	229. 190.11	392. 44.01	427. 39.76				
64. 192.37	230. 18.32	393. 44.01	428. 39.76				
65. 23.43	231. 62.61	394. 44.01	429. 39.76				
66. 140.36	232. 39.08	395. 44.01	430. 39.76				
67. 27.92	233. 37.61	396. 44.01	431. 39.76				
68. 22.62	234. 137.30	397. 44.01	432. 39.76				
69. 62.89	235. 165.11	398. 44.01	433. 39.76				
70. 105.08	236. 237.53	399. 44.01	434. 39.76				
71. 23.68	237. 157.09	400. 44.01	435. 39.76				
72. 121.25	238. 320.30	401. 44.01	436. 39.76				
73. 565.29	239. 21.00	402. 44.01	437. 39.76				
74. 78.97	240. 84.79	403. 44.01	438. 39.76				
75. 127.27	241. 109.98	404. 44.01	439. 39.76				
76. 9.80	242. 73.11	405. 44.01	440. 39.76				
77. 44.22	243. 17.71	406. 44.01	441. 39.76				
78. 141.59	244. 111.30	407. 44.01	442. 39.76				
79. 61.19	245. 67.01	408. 44.01	443. 39.76				
80. 190.04	246. 243.15	409. 44.01	444. 39.76				
81. 52.13	247. 64.06	410. 44.01	445. 39.76				
82. 176.61	248. 39.30	411. 44.01	446. 39.76				
83. 233.71	249. 16.59	412. 44.01	447. 39.76				
84. 216.13	250. 228.64	413. 44.01	448. 39.76				
85. 29.39	251. 108.36	414. 44.01	449. 39.76				
86. 285.19	252. 88.11	415. 44.01	450. 39.76				
87. 348.00	253. 131.49	416. 44.01	451. 39.76				
88. 24.54	254. 77.96	417. 44.01	452. 39.76				
89. 55.89	255. 37.84	418. 44.01	453. 39.76				
90. 392.80	256. 40.53	419. 44.01	454. 39.76				
91. 37.50	257. 30.72	420. 44.01	455. 39.76				
92. 181.65	258. 207.43	421. 44.01	456. 39.76				
93. 168.33	259. 56.10	422. 44.01	457. 39.76				
94. 141.86	260. 12.14	423. 44.01	458. 39.76				
95. 202.61	261. 64.89	424. 44.01	459. 39.76				
96. 140.30	262. 56.42	425. 44.01	460. 39.76				
97. 42.56	263. 151.37	426. 44.01	461. 39.76				
98. 577.34	264. 41.22	427. 44.01	462. 39.76				
99. 113.96	265. 96.83	428. 44.01	463. 39.76				
100. 253.82	266. 101.99	429. 44.01	464. 39.76				
101. 213.03	267. 115.23	430. 44.01	465. 39.76				
102. 277.03	268. 37.67	431. 44.01	466. 39.76				
103. 37.75	269. 231.08	432. 44.01	467. 39.76				
104. 115.82	270. 90.51	433. 44.01	468. 39.76				
105. 137.93	271. 36.25	434. 44.01	469. 39.76				
106. 9.06	272. 164.78	435. 44.01	470. 39.76				
107. 39.27	273. 182.85	436. 44.01	471. 39.76				
108. 292.69	274. 33.61	437. 44.01	472. 39.76				
109. 66.73	275. 24.82	438. 44.01	473. 39.76				
110. 57.38	276. 34.33	439. 44.01	474. 39.76				
111. 56.41	277. 20.11	440. 44.01	475. 39.76				
112. 56.41	278. 21.36	441. 44.01	476. 39.76				
113. 81.71	279. 92.45	442. 44.01	477. 39.76				
114. 58.56	280. 230.88	443. 44.01	478. 39.76				
115. 175.19	281. 143.26	444. 44.01	479. 39.76				
116. 149.68	282. 81.09	445. 44.01	480. 39.76				
117. 52.20	283. 21.04	446. 44.01	481. 39.76				
118. 166.01	284. 42.33	447. 44.01	482. 39.76				
119. 101.38	285. 12.96	448. 44.01	483. 39.76				
120. 121.84	286. 266.00	449. 44.01	484. 39.76				
121. 92.94	287. 41.76	450. 44.01	485. 39.76				
122. 178.88	288. 64.93	451. 44.01	486. 39.76				
123. 11.39	289. 196.14	452. 44.01	487. 39.76				
124. 36.97	290. 600.80	453. 44.01	488. 39.76				
125. 352.82	291. 61.86	454. 44.01	489. 39.76				
126. 17.							

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗУ ЗА СЕРПЕНЬ 1938 РОКУ

НОВІ ЧЛЕНИ:

В. 5. Клімшинець Маріон, Гула Андрій, Давчук Альберт Г., Командо Марія, Домаревська Павліна, Стоколоса Марія, Галан Володимир.
В. 7. Мельник Петро, Ністрян Марія, Михалишин Іван, Стефаніско Микола, Мойсей Михайло, Салик Петро мол., Мельник Михайло.
В. 9. Ясківка Марія, Лесик Михайло, Драгушак Олена, Качмарик Михайло.
В. 15. Готік Анна.
В. 16. Брега Марія.
В. 18. Підлипчак Марта.
В. 20. Гулявський Василь.
В. 21. Гуляк Софія.
В. 24. Біленька Анна.
В. 40. Гавриш Софія.
В. 42. Костомарук Євгенія.
В. 45. Софія Миколослава.
В. 48. Габриєль Софія.
В. 50. Габ Петро, Хорошак Олександр, Долік Юлія, Дядько Дмитро.
В. 57. Постолюк Тетяна, Шершанович Павліна Л.
В. 59. Максимів Марія, Гошовський Стефан, Красівська Софія.
В. 60. Маріонівський Іван.
В. 63. Бобак Євгенія.
В. 65. Федос Петро, Гарбовська Марія, Голубовський Омельян, Капустинський Микола, Напованець Стефан.
В. 66. Вереска Юрій Вілям.
В. 70. Кухар Олена.
В. 71. Андриш Олена, Андриш Юрій, Бобак Анетта, Крупицький Олександр, Копеня Іван, Копеня Михайло, Копеня Мідрела.
В. 75. Космина Василь, Присташ Олександр, Дворничук Стефан, В. 77. Задзіннік Стефан, В. 82. Шнак Анастасія, В. 83. Тимчій Олена, В. 84. Дудко Константин, Ванат Юрій, В. 85. Костюк Олена, Саміш Розалія, В. 87. Чехович Мирослав, Стець Василь, В. 88. Грабінська Франка, В. 94. Василько Анна, В. 97. Мельничук Петро, В. 98. Куріло Олена, Осатчук Тетяна, В. 99. Кутній Тетяна, В. 102. Іванович Стефан, Турчик Мелісав, Жук Василь, Вербінський Стефан, Жук Євгенія, Полещук Віктор, Мельник Стефан, В. 103. Стадник Іван, Колодубець Петро, В. 104. Боровак Теодор, В. 106. Козалка Анна, В. 109. Кендзя Анна, Курник Михайло, Твардон Михайло мол., В. 112. Коваленко Євдокія, В. 116. Доманський Володимир, Дідух Кароліна, В. 120. Жарничий Іван мол., Фечушак Анна, Русинко Анна, Вітшинський Іосиф, Деланко Марія, Кічан Олена, В. 121. Ярема Євген, В. 123. Угаль Розалія, В. 125. Скоропад Горпина, В. 130. Стець Микола, Бригідир Юлія, Онуфрій Надя, Онуфрій Олександр, Рапавний Теодор, В. 136. Гармачук Михайло, Бажак Оксана, Григораш Селія, Паславська Іосифа, Ван Вілет Леонард, В. 176. Гулик Михайло, Ватичак Марія, В. 182. Завлада Стефан, В. 183. Волох Андрій, Сопович Марис, Василенко Семен, Тріска Євгенія, В. 194. Денег Микола, В. 203. Рудий Данило Г., В. 204. Липчак Тетяна, Балабан Катерина, Чукник Софія, Беднарчик Константин, Кривий Микола, Чукник Лука, Маленкор Анна, Маленкор Петро, Олійник Михайло, В. 208. Нагурний Віктор, В. 210. Давидов Катерина, Вербова Анна, В. 218. Непоуст Петро, В. 229. Притула Паряна, В. 230. Марко Михайло, В. 239. Пучовський Володимир, Барета Ева, Чемець Кондрат, В. 264. Дяк Михайло, мол., В. 267. Бабій Іван, В. 273. Мазур Катерина, В. 280. Седельник Ангелі, Седельник Анна, В. 284. Дмитрів Владислав, В. 288. Мурінін Катерина, Мандзія Марія, Мандзія Анна, В. 289. Лакота Михайло, В. 298. Тихманович Анастасія, В. 310. Сколод Михайло, Сколод Іван, Сколод Віктор, Колішнев Григорій, В. 314. Стець Микола, Стець Данило, Стець Єлисавета, Стець Олена, Стець Маргарета, В. 319. Маладь Микола, В. 324. Пасичник Ангелі, В. 331. Калючка Марія М., В. 334. Куріліч Стефан, Куріліч Ядвіга, Куріліч Єлиза, Дмитрів Марія, В. 336. Білий Стефанія, Білий Володимир, В. 359. Будник Марія, Сайкевич Анна, Бакуменко Григорій, В. 361. Жатковський Павло, Скомський Віктор, В. 367. Войцеховський Василь, Гриня Анна, В. 369. Савчинський Петро, Богдан Михайло, В. 393. Шогорин Максиміліан, В. 398. Балік Стефан, Максимек Честер, В. 400. Рокочевський Іван, Воловська Олена Вероніка, ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ НАНОВО:

В. 1. Поплавська Ева, Пич Анна, Барна Ева, Тирлич Нестор, Поплавський Антін, Лесак Григорій, Хрущ Лука, Олесевич Теодор, Гігович Іосифа, Дяк Анна, В. 3. Мазурік Василь, Мазурік Цирска, В. 10. Завидняк Милько, В. 34. Сисин Микола, Цибак Катерина, В. 39. Буря Теодор, Когут Петро, Кондрасевич Микита, Кондрасевич Ева, Лесничий Юрій, Панчишин Павло, В. 41. Морозович Михайло, Морозович Анастасія, В. 43. Новіцький Митрофан, Ладін Анна, Ладін Меланія, Малиничак Петро, В. 54. Задорожний Михайло, В. 70. Черковський Іван, В. 71. Кушнір Михайло, В. 74. Мундзякевич Антін, В. 78. Паламар Марія, Старжешкий Семен, Лесак Петро, В. 79. Роздольська Анна 2, В. 84. Данилюк Іван, В. 94. Діш Ілько, В. 96. Котула Василь, В. 100. Яницький Теодор, В. 120. Чупа Олена, В. 122. Маршалек Владислав, Маршалек Павліна, В. 124. Романський Іосиф, Романська Марія, Романський Михайло, В. 127. Бумбар Ілько, Яблонська Марія, Яблонська Софія, Боднар Леонтина, Боднар Михайло, Цюпик Володимир, Яблонський Василь, В. 130. Олександр Анна, Олександр Микола, В. 135. Терлецька Марія, Терлецький Михайло, В. 141. Біл Пасиф, В. 144. Ковалів Володимир, В. 147. Карпачев Дмитро, В. 151. Артим Ева, В. 155. Іоаннівський Осип, Бардаль Гарасим, Бардаль Пелагія, Шельська Юлія, Шельська Катерина, В. 176. Дабік Юрій, Хрущ Петро, В. 179. Хомик Михайло, Зініський Войтко, Федик Теодор, В. 203. Куличинський Стефан, Мачарук Василь, Скульський Олександр, Парин Лоті, В. 204. Кіт Ева, Кіт Микита, В. 207. Валько Григорій, Моравська Параскевія, В. 221. Карпін Теодор, В. 230. Горбаль Теодор, Горбаль Ядвіха, В. 235. Андрій Юрій, В. 238. Злочинська Олена, В. 242. Найдух Марія, Крива Іван мол., Крива Михайло, Любимецький Іван, Найдух Василь, Крива Розалія, Чупак Михайло, В. 243. Олещук Павло, В. 244. Бендза Василь, Бендза Стася, Бончак Іван, В. 276. Столяр Юлія, Тер Ева, Шмелевський Федор, Надзак Гаврило, В. 278. Сайт Стефан, Сайт Марія, В. 282. Кальваровський Стефан, В. 294. Курішчін Анна, Курішчін Софія, В. 298. Бодай Франко, Бодай Олександр, В. 304. Барна Михайло, Верніцький Семен, Верніцька Марія, В. 307. Стадник Ілько, Червоцій Андрій, В. 320. Харинин Андрій, Західний Теодор, Західний Зеновій, В. 324. Зубик Петро, В. 330. Тирин Григорій, Тирин Михайло, В. 365. Камінська Магдалена, Камінський Микола, В. 368. Веселюк Анна, Веселюк Михайло, В. 370. Пелех Микола, Маркіз Олександр, Вітовська Михайліна, Грішеч Василь, ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 14. Корда Михайло, Атаманець Іван, Басараб Михайло, В. 31. Гірча Роман, Гірча Мирослав, Гірча Ярослав, Гірча Василь, В. 53. Мурин Іван, В. 90. О. Уляницький Антоніа А., В. 94. Куличинський Стефан, В. 175. Братусь Іосиф, В. 184. Речук Іосиф, В. 204. Якимів Дмитро, Кін Михайло, В. 230. Когут Антін, В. 248. Коваль Олена, Коваль Дмитро, Коваль Розалія, В. 320. Вертепа Катерина, В. 331. Платен Татяна, В. 364. Михаленко Евард, Скоп Іван, Скоп Анна, В. 394. Гордішні Василь, ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ІНШИХ КЛАС:

В. 109. Шепель Іван, В. 167. Гіт Юлія, Гіт Норман С, В. 204. Куряк Стефан, В. 370. Хабінець Олена, ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ З ВИПЛАЧЕНИМ ОБЕЗПЕЧЕННЯМ:

В. 134. Пастернак Катерина, ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ НА БЕЗПЛАТНЕ ПРОДОВЖЕННЯ:

В. 73. Зіновієвський Олександр, В. 282. Лішніський Михайло, ЧЛЕНИ ПЕРЕНЕСЕНІ ЗІ СТАРОГО ДО НОВОГО РОДУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В. 58. Карпін Іосиф, В. 87. Кін Теодор, В. 208. Лановий Олександр, В. 217. Скоробач Марія, В. 230. Ярош Станіслав, В. 251. Лутка Микола, В. 285. Кошчицька Софія, В. 286. Чарний Анна, В. 336. Гречковський Олександр, ЧЛЕНИ ПОМЕРЛИ:

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЧАР ДЕТЕКТИВНИХ ОПОВІДАнь?

Є люди, що засмакувавши його, з'ясувати не можуть, не почитавши такого оповідання. Між любителями детективних оповідань є такі люди, як пок. президент Вилсон, пок. прем'єр Клеменсо, бувший прем'єр Лойд Джордж, президент Френклін Рузвельт. Хоча життя не відмовило цим людям прецікавих подій, вони все таки захоплювалися, зга. захоплюються, оповіданнями про те, як злочинцеві вишукує найхитріших способів, щоб виконати злочин безкарно, а детектив старіється впасти на слід цієї хитрої штучки.

Захоплення детективними оповіданнями походить звідти, що втілює одну дорогу, а гонівець десять.

Накладом "Бібліотеки для всіх" у Львові

СЕРІЯ ДЕТЕКТИВНИХ ОПОВІДАнь

найбільшого автора детективних оповідань, відомого англійського письменника Конана Дойля:

4. 1. Душогубство в Абей Грендж. 4. 4. Молов'як в близню. 4. 5. Вітатий палець. 4. 6. Шість Наполеонів. 4. 7. Танцюючі фігури.

Кожна книжечка цієї серії становить собою цілість. Кожна книжечка видана в такій вигідній формі, що її можете взяти з собою в кишеню блузки й читати по дорозі.

Серія з 7 книжечок всього 70 центів!

Замовляйте в книгарні "СВОБОДА",

83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ!

Бабський Забобони, комедія у 4 відслонях (5 муж. 2 жен.) 25 ц.

Ой видно село, драма на 3 дії, з недавнього минулого (6 мужчин, 3 жінчини, гурт) 35 ц.

Берім біду за роги, велика збірка веселих сцен, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самовірок, на веселій вечір 45 ц.

Вигадливий бурсак, комедія для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 жінчини, 4 мужчин, дітвара, хлопці) 25 ц.

Село на сцені, збірка монологів, діалогів, співів і представлень, які надаються для вштовтування; реві, вечірниця, товариські зібрання тощо 30 ц.

Ой три шляхи широкі, драма з сучасного життя в 4-ох діях, 8 муж., 5 жен. 30 ц.

Садок вишневий коло хати, песа на одну дію, на підставі молодого життя Тараса Шевченка. 2 муж., 1 жінка, 6 дітей 25 ц.

Інценізації вибраних творів Тараса Шевченка з 15 образами, укладу сцени та 6 піснями в нотах 40 ц.

На кредит і на С. О. Д. не висилаємо. Замовлення висилайте на адресу:

"СВОБОДА"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

3 ДНЯ

ЛЮДИНА І МЕРТВЕ ОЖУВЛЕННЯ

Мертве оживлення, мертві не мають ніякого впливу на свою долю. Ними керують і на них впливають інші сили: вітер, бурі, підсоння, сонце, мороз, вода і т. п. Крім того на них діють живучі істоти, серед яких найвищим паном є людина. Людина є найвищим суб'єктом на світі. А все решта це об'єкти, якими він розпоряджається по своїй волі.

Але ми знаємо, що серед людей є такі особи, які витискають великий вплив не лише на речі, але й на інших людей, а є багато таких осіб, які не мають ніякого впливу на розвій загального життя, а навіть не мають впливу на біг свого власного життя, своєї долі. Ці другі особи можна порівняти до мертвих об'єктів, з якими чужа воля може робити те, що їй подобається. Вони лишні до діляння тої чужої волі так, як каміння лишне до діляння спекоти, морозу, вітрів, чи повеней.

НАРОДИ ПАНИ І НАРОДИ РАБИ

Серед поодиноких осіб є паниві характері і рабські; також серед цілих народів є паниві народи і рабські. Паниві народи думають про себе і про інших. Вони беруть життя таким, яким воно є, і в своїй відважній душі приймають його як беззаперечну боротьбу. В тій боротьбі кожний дістає стільки, скільки собі виборов. Тому вони не нарікають на положення, на обставини, а навіть на інші народи, але організуються, творять суспільну силу, відважно кидаються в боротьбу і здобувають те, чого хочуть.

Народи-раби стараються ідеалізувати життя і хочуть собі уявити його як вічний мир на землі, як роздумування над щастям людей, як поетичне життя на якомусь затишному хуторі, серед цвітів і садів, над холодною річкою і малавничим млином, що меле борошно на смачні вареники. А коли хто їм той спокій сколює і завдає брехню їхній філософії, то вони починають парікати, зачинають осуджувати інших і замість того, щоб братися за зброю і нахаб викинути з свого раю, вони пасивно зносять усі гнети, всі зневаги, а задовольняються своєю позою мучеників. „Дивіться, які ми бідні, як мучені, як усі над нами знущаються“, голосять вони. А коли трапляється такі люди, що показують їм, то серця тих „мучеників“ наповнюються якоюсь дивною насолодою. Мовляв, „дивись: вони жалують нас!“

В дальшому бігу ті люди так привикають до своїх страждань, до чужих зневаг, що ці страждання і зневаги навіть справляють їм якусь скриту тайну приємність. У неволі і рабстві вони знаходять насолоду життя.

НАРОДИ СИЛЬНІ

Народи сильні хапають долю за чуба. Долю вони вважають за сліпу стихійну силу, яку треба осідлати. А рабські народи вважають долю за якусь персоніфіковану панянку, що сама прийде під чийось хат. Отож нема що гонити за нею, бо це не допоможе. Тільки мрії, зідхай і пасивно молись, щоб без труду і боротьби прийшла доля-панянка.

Народи сильні ненавидять, щоб хтось над ними милосердівся, щоб хтось їх жалувал. Милосердя належить калікам, старцям і хворим. Сильний не потребує чужого милосердя. Він сам захищається від несправедливих ударів, а також не раз іншим дає охорону.

Прикметою сильних є вря-дигоди пожалувати якогось нещасливця та приязно покле-пати його по плечах; а від того жалування і клепа-ння душа раба мало не вискочить з шкіри. Тим жалуванням і клепа-нням народи-пани панують над народами-рабами.

МОЛИТВА СИЛЬНИХ І МОЛИТВА СЛАБКИХ

Неправдою є, що народи сильні не вірять у Бога, у ви-щу Силу, та не моляться до тої Сили. Вони вірять у неї сильніше, ніж раби. А також моляться до неї жадібніше, ніж раби. Але молитва силь-них цілком відмінна від мо-литви слабких. Сильні мо-ляться до Бога і просять його, щоб Він скріпив їх внутрішню силу і витрева-лість до боротьби з перешко-дами; до боротьби, за щось, чого вони дуже бажають. А раби моляться до Бога, щоб Він приніс їм без боротьби все готове. Сильний молиться до Бога, щоб дав йому сили і витревалости осідлати сліпу долю. А раб просить Бога, щоб прислав йому долю-пан-янку з кошиком благодатей і рогом обильностей у руках. „Дай мені, Боже, дай“, жебрає слабкий. „Поможи, мені Боже, допоможи“, говорить сильний.

ТЯЖКІ НИНІ ЧАСИ

Нинішні часи більше ніж колинебудь передтим вказу-ють, що світ належить до сильних. Народи сильні орга-нізуються, творять моральну і фізичну силу, постановляють відважні збірні рішення. Вони мають сильні бажання щось досягнути. За ті бажання вони готові своє життя покласти. А вже сама їхня готовість на-повняє ляхом інші народи і вони уступають перед їх во-лею.

Чи є в нас, українців, те сильне бажання, задля якого всі ми могли б ідеологічно об'єднатися? Щоб створити наперед величезну моральну силу, а далі фізичну? Щоб стати панівним народом? Щоб осідлати нашу сліпу долю, а не ждати, наче паралітики, аж та доля-панянка прийде до на-ших дверей? Не ждати, аж хтось видвигне якусь політич-ну концепцію, упіймється за нас перед світом, може піде до війни, розгромить ворогів і нам на тарілці предложить нашу самостійність; а з нею наш „рай на землі“, нашу ми-ролюбну філософію, наш за-тишок, наш млинок і ставок і вишневий садок...

ПАМ'ЯТНИК АРХИТЕКТУРИ „СТАРОДАВНЬОЇ РУСИ“

Експедиція інституту архе-ології Академії Наук УССР закінчує розкопки старовинно-го архітектурного пам'ятника „Київської Русі“ — колиш-ньої Десятинної церкви в Ки-єві.

На глибині 2—3 метрів роз-крили стіни, які добре зберег-лися, знайдено капітель з ріж-ним орнаментом, що теж до-бре зберігся, фрагменти марму-рових прикрас і куски фресок. Советська часописна заміт-ка з цього приводу закінчу-ється так: „Київська Десятин-на церква була зруйнована підчас татарської навали в XIII-му сторіччі. Розкопи її руїн дають змогу відтворити цей чудовий пам'ятник архи-тектурі стародавньої Русі“.

До цього можна додати, що київська Десятинна церква, збудована на місці зруйнова-ної, теж була зруйнована під-час московської навали в XX-му сторіччі.

ПОМАГАЙТЕ НИРКАМ негайно! Вживайте зілля на скору поміч! Як ваші нирки або міхур не функціо-нують правильно і мусите часто вста-вляти вночі, маєте біль у ногах, синьо-під очима, завороти в боці голови, як вам запущують суглоби або чуєте пекучі болі в сечових проходах, знай-дете скору полегшу, вживаючи Duffa's Compound. Зілля Гербата ч. 66. Спробуйте її негайно! Купіть пакуночку ще нині! 75 цнт. Почтова оплата до-датково 10 цнт. Питайте свого апте-каря або пишіть: S. Kyo Laboratories, 105 — 3rd Ave., New York City.

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В КАНАДІ

Вінніпегські українці влаштували в неділю, 18 вересня, демонстраційний похід головними вулицями міста для заперестування проти переслідувань українського народу в Польщі, а спеціально проти релігійних переслідувань на Холмщині. Тисячі лю-дей взяли участь у поході, що сформувався коло школи Страткона при вулицях Боровс і Мек'Грегора йшов вулицями Боровс, Мейн, Портедж і Мал до великої сали міської Авдиторії недалеко парламенту. В сали відбувся масовий мітинг, де й ухвалено відпо-відні резолюції.

В поході взяли участь місцеві українські паро-хії, як католицькі так і православні, а також культур-но-освітні товариства.

Похід зразково провадив бувший старшина У-країнської Армії, п. Байдак, писар Інституту Просві-ти. Зараз за провідником несли прапори, британ-ський та український, два бувші воєки Української Галицької Армії, пп. В. Віра й А. Ямнюк. Описля йшли чвірками члени протестаційного комітету з головою п. Т. Д. Ферлеем, та промовці, що мали го-ворити пізніше на мітингу. За ними ступали украї-нські католицькі парохії, св. Володимир й Ольги, св. Николая, св. Покрови, потім православні парохії св. Михайла і св. Івана Сучавського, а за ними культур-но-освітні організації міста Вінніпегу й околиці. Па-рохії були со своїми священиками і прапорами. Зо священиків були: о. д-р В. Кушнір, о. С. Семчук, о. П. Божик, о. Д. Кирстюк і о. А. Сарматюк. Треба за-мітити, що католицькі парохії віднесли дуже льо-вально до справи, хоч ішло в першій мірі про пра-вославних українців Холмщини.

В поході несли крім національних прапорів та-кож вісім великих написів на білім полотні з пояс-неннями англійською мовою. І так один напис гово-рив: „Протестуємо проти релігійного переслідуван-ня українців у Польщі“, інший: „150 українських церков перемінені в польські, а 173 церкви зруйно-вано“, ще інший: „Польща нехтує міжнародні дого-вори, що гарантують права меншин“ і т. д.

Цілий час походу завдяки доцільним вказівкам метких впорядників, якими були переважно бувші воєки Української Галицької Армії, панував зразко-вий порядок аж до самого входу до міської Авди-торії.

Похід представлявся величаво, хоч був без музи-ки, співу та крику. Коли початок походу був коло крамниці Годсон Бей, то кінець скручував з Мейн на Портедж. Обчислюють, що в поході брало участь три тисячі осіб, виключно дорослих людей.

На масовім мітингу в сали Авдиторії промовля-ли: п. Я. В. Арсенчик (по англійськи) подав загаль-ний огляд положення українців зо спеціальним на-тиском на положення в Польщі, рев. В. Г. Мек-Лейн, ред. д-р Т. Дацків і о. д-р В. Кушнір. При-кінці п. Арсенчик прочитав і піддав під голосування резолюції, приготовані спеціальною резолюційною комісією. — („Український Голос“).

Пані Пріста Морисон і Фред Стівні

в одній з сцен у драмі „LIGHTNING“, веселій драмі, що тепер іде з великим успіхом у театрі Джана Голдена на Бродвею в Нью Йорку.

ПАН І ВЛАДИКА 10,000 ОСТРОВІВ

Гусейна Нурідіна Іскандера II. проголосили врочисто ко-ролем 13 провінцій і 12,000 о-стровів. Правда, підчинених йому провінцій нема 13 і нема теж 12,000 островів, лиш бага-то менше, однак Іскандер II, як усі східні володарі, незви-чайно гордиться своїм пиш-ним титулом.

Він сидить на престолі сул-тана Мальдівена. Так назива-ється група коралових остро-вів на Індійським океані, 800 км. від Цейлону. 70,000 ту-земців магометан признають Іскандера II. своїм володарем.

Резиденція султана знахо-диться на острові Малі, де теж відбулася коронація. „Король 13 провінцій і 12,000 островів записав на жезл служити своєму дорогому народові. Представник британського у-ряду, який брав участь у цере-монії коронації, зложив опи-ся привіт новому королеві.

Справжню владу над „12,000 островів“ має, очевидно, ан-глійський урядовець, який не-лише контролює вивіз кокосо-вих горіхів, сушеної та вудже-ної риби й черепах, але госпо-дарить теж у султанській па-латі. На його домагання чер-гового дня після коронації Іскандер II. вислав свого най-

старшого сина Алі до Кольом-бо, де майбутній „володар 13 провінцій“ буде вчитись ан-глійської мови й європейських манер.

Малий князь не хотів за ні-що у світі виїхати. Він кусав, драпав, гірко плакав, однак гдух на його просьби англій-ці посадили хлопця в мото-рівку, хоч навіть сам „пан і володар“ султан 12,000 остро-вів просив англійців дозволи-ти синові прожити ще рік вдома.

Іскандер II. побачить свого сина й престолонаслідника шойно за рік.

НОВИНА, НЬО ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! ПОТРІБНО СПІВАКІВ І ТАНЦЮРИСТІВ ДЛЯ „ТАРАСА БУЛЬБИ“

опери Миколи Лисенка, котру введові виставиться в Нью Йорку і для котрої приготується український балет „На Лугах“ і „Я-личка“.

„Співаки і танцюристи можуть звер-татися листовно або особисто до Студіо Дмитра Чутра:

DIMITRI CHUTRO, Suite 855, Carnegie Hall, 7th Ave. & 57th St., New York City. Telephone: Circle 7-4789.

Дивні люди.

— Моя жінка чимраз біль-ше жіночіє, видає гроші, яких не має, купує речі, яких не потребує, хоче імпонувати лю-дям, яких непакидуть — бур-моче старий радник.

З ТЕАТРУ І МУЗИКИ

АКТОР ФРЕД СТОВН ВЕЛИКОЮ СЕНЗАЦІЄЮ В ДРАМІ „LIGHTNING“

Фред Стівні, незрівня-ний сценічний і фільмовий актор, що радував своїх глядачів по театрах ціло-го краю своїми комічни-ми ролями ціле пів століт-тя, знову добув небува-лий „американський три-юмф“ у ролі Лайтнінга Біла Джовнса в драмі „Лайтнінг“, що її Джан Голден знову виставив у театрі Голдена в Нью Йор-ку. На першій виставі пе-ред ньюйорськими крити-ками публіка відкликну-лася на його блискучу гру з таким запалом, що цей ветеран сцени мусів вихо-дити перед публіку п'ят-нацять разів, а накінєць іще й виголосити перед заслоною, промову.

„Це найщасливіший день мого життя“, гово-рив Стівні до своїх щас-ливих слухачів. „Я спо-діваюся мотти грати ро-лю Лайтнінга Біла аж до кінця моїх виступів у те-атрі“.

І якщо можна робити висновки з того, що пуб-лика від того часу випов-няла шість театр Голден, то мабуть „Лайтнінг“ пи-сано повторити ще раз рекорд, який ця сама шту-ка досягнула 20 літ тому, коли цю штуку виставлено на Бродвею 1,291 разів.

Історія воскресіння цієї штуки незвичайно цікава. Джан Голден, їдучи се-лами Лонг Айленду з Джо-зефом Кенедієм, амбаса-дором в Англії, почав з ним розмовляти про сла-вні вистави драм у мину-шині.

„Чому ж ви не виставите наново „Лайтнінга?“ — піддав думку амбасадора. „Не знати, чи публіка пішлаб на неї“, сказав Голден. Однак того са-мого вечора він добув ру-копис драми, прочитав її від початку до кінця й во-на йому дуже подобалася. На другий день він закли-кав Кенедія: „Я її вистав-лю“, сказав він амбасадор-ові, „як лише дістану ак-тора, який відіграв би ролю Лайтнінга Біла Джовнса“.

Дальші сцени цієї істо-рії розігралися в Голівуді, в Каліфорнії, де Фред Стівні грав у фільмових штуках. Чистий припадок так хотів, що й він теж прочитав драму „Лайт-нінг“ і почав студіювати ролю головної особи дра-ми. З тою ролею він і приїхав на схід Америки, щоб поговорити з Джо-ном Горденом. Як лише актор увійшов до канце-лярії продюсента, цей ска-зав до Стівна: „Я маю для вас ролю“.

„Я знаю лиш одну ролю, яка мене зацікавила“, заявив Стівні, „а це є ро-ля Лайтнінга“. І Стівні почав грати цю ролю. Во-ни подали собі руки й по-чали робити заходи, щоб наново виставити штуку на сцену.

„Очевидно“, признаєть-ся Голден, „я ждав деякого сукцесу від цієї штуки, бо інакше я був би її не ви-водив, але я ніколи не ждав, що випродам усі бі-лети за один вечір. Це до-казує, що ця штука є од-ною з американських шток нашого сучасного театру та що вона буде жити так довго, як довго американ-ці будуть її признавати комедією, що впливає з серцею людей, як це во-на справді впливає“.

ПОВІДОМЛЕННЯ

У наступному місяці цього року минає два-цять літ від часу осну-вання мого бізнесу на горі міста в Нью Йорку.

Двацять літ бізнесу, з того близько 17 літ у тому самому бльоку, самі за себе говорять.

Щоби дати нагоду моїм покупцям і прихильникам радуватися з приводу 20-ліття мого бізнесу, я рішився відсвяткувати ювілей цінами на ріжні м'яси й продукти мого виробу

Через цілий ЖОВТЕНЬ (October 1 to October 29, 1938) будуть у моїм бізнесі такі ціни, що зацікавлять Публіку не тільки в Нью Йорку, але й у дальшій околиці

Крім знижки цін будуть ще несподіванки кожної другої суботи. За цим усім прошу слідити цілий жовтень „Свободу“ кожного тижня, де будуть подані ціни на товари, а спеціально від 1 до 29 жовтня (October).

П. СТАСЮК

124 - FIRST AVE., NEW YORK CITY

ФІЛІІ:

618 - 5th Avenue South Brooklyn, N. Y.

121 Nassau Avenue Greenpoint, Brooklyn, N. Y.

ЧАРИ І НЕ-ЧАРИ

Що поправді розуміємо під назвою чар?

Виконання вчинків, які — як здається, переміщують людські сили. Отже це буде в значній мірі залежати від погляду, який займемо, від мірки, яку пристосуємо для оцінки тих сил. Для дикуна чарами буде вже те, коли побачить, як хтось засвітить сірник. За автами, коли лише появилися (головно в південних європейських країнах) люди гналися, перелякани. Хоч сьогодні освіта поширюється ширше, більшість і кожний може зазнати впливу з найновішими здобутками техніки, коли читає часописи, то мешканці країн, на які культура не має безпосереднього впливу, ще й тепер схильні дошукуватися таємничої сили в усім, чого не можуть собі пояснити. Це далекий відгомін середньовічного розуміння. Колиб винахідники літаків жили яких 500 чи 400 літ тому, легко могли б їх стрінути тортури, або і смерть на кострі. Тоді не один винахідник чи вчений мусів перейти муки. Нпр. Галілея переслідувала інквізиція за те, що доказував, що земля обертається.

У середньовічних часах усе лихо зводили до нечистої сили. Коли в Німеччині завели християнство — всі, що приймали хрест, мусили відректися „демонів“ попередньої своєї релігії. На місце старо-германських святих, коли годі було побудувати каплицю, ставили шибеницю і колесо, щоб їх здеградувати, як місце кари. Товариші ловів Вотана стали „військом диявола“, його жрекині — чортицями, сестрами диявола. Подібне було і в інших країнах. Коли в другій половині VII століття після Христа визначив Магомета нищили стародавню релігію — нищили здобуті святищі, бо вважали своїх попередників не лише ідопоклонниками, а також поклонниками диявола. Коли абдикувати мусили давні боги — разом із ними на вигнання пішли звірята, яких почитали. Круки, які — згідно з давніми віруваннями — володареві світу приносили вістки, стали зловіщими птахами. Чорний кіт відіграє немалу роль у процесах проти чарівниць. Чорний кіт це був товариш чарівниць, однак в ньому затаєний був злий дух, щоб незаметно закрадатися до домі.

Розрізняли у середньовічних часах сім родів чарів: білу магію, чорну магію, некромантію, астрологію, т. зв. девінацію, пророцтво та алхімію. Найневинніша розміром була біла магія. Вже гірше було з чотирма останніми чарами. Із справжнім жахом говорили про чорну магію — як про справжню нечистоту.

Під білою магією розуміли передовсім штучки, що їх робили фахові штукари. Добачували в тих штучках щось таємниче. Штукарями бували звичайно цигани, або мандрівні жиди, які своєю званню старалися надати таємничості. Один із них поставлений перед міський суд виправдувався перед радними, що „зручність це ще не чари“ і на тій основі його справді увільнили, лише на відхідне висікли різками. Під білою магією розуміли теж тоді різні лікарства. Із нинішніх ділянок — зарахували до магії нпр. магнетизм, телепатію, графологію і т. д.

Противенством білої була чорна магія. Їй служили всякі штучки, які придумав злочин і проступок, головнот отруйництво. Чорна магія була теж штучкою проклятих, „лихих очей“, „чарування погоди“, т. зв. операції, які часто закидали у процесах чарівницям, що стягали на вороже поле: град, зливу або передчасний приморозок. Чарівниці „кидали вроки“ на людей і звірята, зсилали недуги на них. Коли говорили про чари, то мали на думці майже виключно чорну магію.

Некромантія, це штука викликування духів покійників, приставання з небижчиками. Вона відповідає менше-більше тому, що сьогодні називаємо спиритизмом. Та засоби її були зовсім фантастичні, а метою її було лише відкривати закопані скарби і

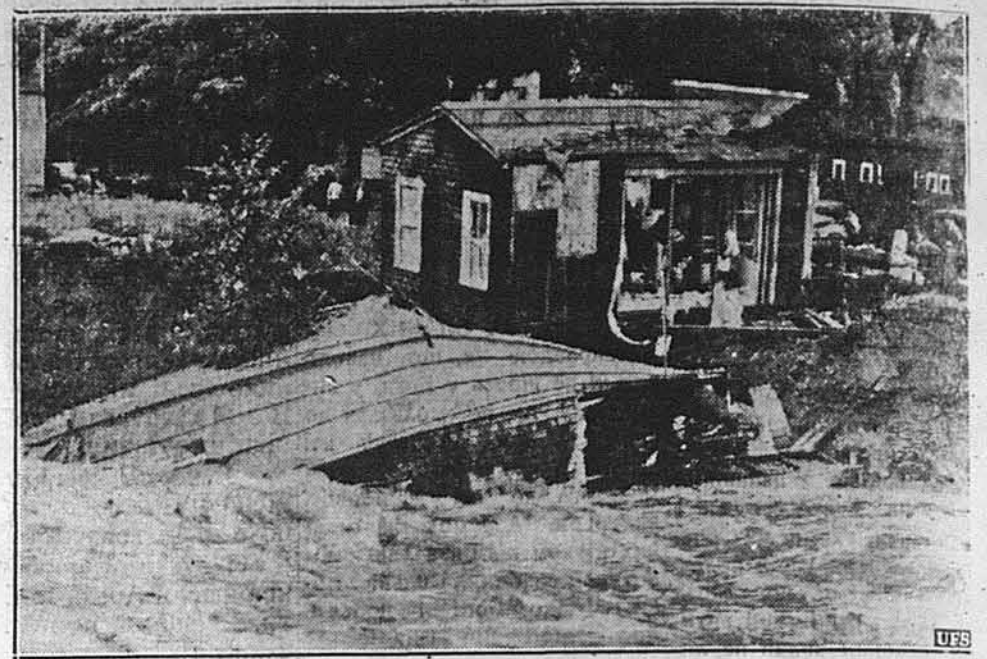
важливі тайни. Некроманти творили окрему класу серед чарівників, а між собою знали на основі таємних знаків. З гордістю виводили свій рід від тієї „відьми“ з Старого Завіту, яка на бажання зневіреного Савла, мовляв, викликала духа пророка Самуїла.

З давніх давніх цікавилися дуже астрологією — відчитуванням будуччини з рухів зір. Це дуже старовинна штука. На найстаріших глиняних табличках, що їх дослідники викопали в Долині Евфрату, є її сліди, і вона належить ще старша, сягає тих днів, коли дечерні люди вперше глянули на зоряне небо. Подивляємо досліді асирійських і вавилонських астрономів, які майже без приладдя робили тяжкі, однак влучні обрахунки. Астрологи все були у великому пошанівку. У середньовічних часах дуже часто були дорадниками князів і не один незрозумілий зворот в історії світу стався саме завдяки їм. Астрологію зараховували до дозволених чарів. Лютер звав астрологію „делікатною штучкою“, яка деколи лише може обманути.

Девінація — це вміння віщувати будуччину. Задля того приглядалися до звірят, небесних знаків, різних предметів і чинностей. Неодно з тих часів збереглося до наших днів. Вистане-пригадати зловіщого пугача, виття собаки (що „віщує смерть“, заяця, що перебігає дорогу, як віщує нещастя у віруваннях простолюду і т. д. Надусе злими ознаками вважали: комети, затьми сонця й опадання метеорів.

Віщування, споріднене з попередніми родами чарів, також є дуже давнє. Нераз згадує його Біблія. У первісних часах (і тепер ще багато людей) привязували велику вагу до снів, які годі було собі пояснити. Тому жерці, магіки та мудрці звязали це ворожбитство у тісну систему. І в Греції і в Римі стрічаємо багато методів, якими послуговувалися до відгадування будуччини. Найбільше відомі є авгурі, що ворожили з лету птахів і т. зв. гаруспісес із нутрощів звірят. У дуже важних випадках уживали навіть до того людських нутрощів. Крім того були ворожки, між якими певно були справжні медії (як їх зве нинішня наука) і з них то повстали пізніші чарівниці. Володарі радилися у далеких віщуваннях, населення паломничило до них. Знаємо яких п'ятдесят родів віщування.

Семою її останньою з таємних наук є алхімія, себто „злагоджування“ золота з нешляхотних металів. До Європи принесли алхімію маври під час їх наїздів на Піренейський півострів (Іспанія). „Наука“ ця вже давно перестала мати якенябудь значіння. Всей із неї розвинулася вся сучасна хемія. Завдяки переміні радіоактивних первнів: радю, гелію і т. д., помалу переконалися, що можна перемінювати субстанції (складники) — та це є щось зовсім інше ніж давня алхімія. У середньовічних часах, коли дуже відчували недостачу грошей, майже кожний князь мав на своєму дворі алхіміка, якого завданням було „робити золото“, а коли йому це не вдалося, то за це грозив йому стричок. Не один ошуканець (славний Каліостро й інші) нераз використовував легководущість людську, а при цьому добре сам заробляв. Однак все наражувався на шибеницю, а принаймні на переслідування розчарованих князів. Багато вчених — про яких ішла слава, що вони відкрили тайну злагоджування золота — силували виявити цю тайну. Коли ж спроба не вдавалася попадали на довгі літа у в'язницю. Коли і при свідках алхімікові вдалося перемінити олово, залізо і інші метали на золото, то було звичайне ошуканство. Саксонські дукати, роблені так із „штучного“ золота, є в дійсності з томбаку. В одному італійському музею є великий залізний цвях, якого кінець, затоплений у якусь таємну рідину, перемінився у золото. Коли ж ліпше приглянутися до цвяха, легко можна переконалися, що його кінець долотований. Ошуканець напевно зафарбував був кінець цвяха на колір заліза, а ця фарба розпустилася у гарячій рідині. Таких прикладів можна навести більше. Часто алхімік переховував золото у палочці, якою мішав, уживав риночок із подвійним дном і т. д. Багато людей у тих часах сходили на

ПОВІНЬ У СТЕЙТІ КОНЕТИКОТ.

По 15 днів дощу всі потоки й ріки в стейті Конетикот піднялися. Коли на довершення нещастя на стейт ударив минулої середи гурган, ріка Квинніпак виступила з берегів. На світліні ріка розбила вже фундаменти крамниці у Волингфорді й завалила дім та підмулила наступний дім так, що він незадовго теж пропаде у водах ріки.

прошаків, бо витрачували на алхімію все майно, або кінчили божевіллям. Повість Бальзака „Пошуканка абсолюту“ основана на такому тлі.

Однак алхімія причинилася і до позиточних винаходів. Алхімії завдячуємо: порцеляну різні кvasи, рубінове скло, стрільний порох. Отже бачимо, що слово „чари“ має багатомовний зміст.

В шпиталі.

— Скільки померло нині? — питає лікар асистента.
— Девять.
— Я записав учора, як собі пригадує, десять рецент.
— Так, але десятій хорий не хотів брати лікарства.

Терпеливість.

— Бачите, на цій лавці перед двадцятьма роками обіцяв мені наречений, що другого дня вернеться.
— І вернувся?
— Ще ні.

ПРОВАЛИВСЯ БАЛЬКОН З 20 ДІТЬМИ.

У Пулавах, в домі А. Яніцко-го, де приміщена літня оселя „Союзу нижчих державних функціонерів“ у Варшаві, вийшли ввечері на дерев'яний балкон на першому поверсі коло 20 дітей. Балкон не витримав тягару й провалився з дітьми на вулицю. 10 дітей важко потовклися. Одна дитина вломила ноги, дві — руки.

ЧИ ХОРІ, ЧИ ЛИШЕ ОБІДЖЕНІ?

На зборах Манітоського Лікарського Союзу у Вінніпегу (Канада) заявив проф. Л. Нюберг, що 50 процентів людей, котрих вважається хори ми на цукровницю (діабет), не є властиво хорі, а просто халасуни, що обідаються, але не хочуть цього признати.

Старі знайомі.

Суддя до обвинуваченого: — Як ви називаєтеся?
— Алеж, пане суддя, не вдавайте, що мене не знаєте!...

В школі.

— Що це за люди, які тішяться, як другим эле ведеться?

— Ті, що дають на застав позички.

ТЕПЕР СЕЗОН НА ФУТРА!

ТЕПЕР ПОРА
ДАТИ СОБІ
ЗРОБИТИ НОВЕ
або
ПЕРЕРОБИТИ
СТАРЕ
ФУТРО
ЗА НАЙНОВІШОЮ МОДОЮ
Приходьте до нас і виберіть собі
ФАСОН ДО ВПОДОБИ
ЮЛІАН КУЗІВ І СИН
315 СЕМА ЕВЕНЮ
(коло 28. вулиці вест)
НЮ ЙОРК.
Телефон: CHickering 4-3575

Д-р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров
● Аналіз крові для подружжого свідчення
223 SECOND AVE., cor. 14th ST.,
NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697
Офісові години 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуговування
X & флюорокоп.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(19)

Післанець племені замбег пильно слідкував за цілою валкою, що кількадесят кроків далі проходила попри нього. Порахувавши всіх на пальцях, він аж цмокнув своїми грубими губами. „Тож то буде багато жертв для нашого божка дерев“, подумав він собі. І з тою гадкою він чимскорше подався назад додому, щоб повідомити про те решту своїх племінників.

А три білі особи, що стояли на чолі цієї валки, навіть і в думку собі не брали, що їм грозить така небезпека. Вони знали, що нетри небезпечні, так. Кожної хвили міг вискочити звір. Алеж проти звірів вони мали рушницю і набой. Головно біла дівчина була смілива. Це була донька Брукса. Це вона настоювала на те, щоб пускатися у розшуки батька.

Один з білих чоловіків звався Баб Морей. Він був нареченим доньки Брукса, Марії. Він бажав у серці, щоб якнайскорше віднайти старого Брукса і повертатися до Америки. Бо вдома вони, себто він і Марія, мали піратів. Другим був Джеф Бигерс. Він не дуже поспішав додому. Він сам був залюблений у Марію і проголокою думав її собі здобути.

Джеф лишився трохи позаду і з захопленням оглядав фігуру Марії. Його тільки лютило це, що та гарна жінка знаходиться в товаристві іншого чоловіка. Довший час вони всі трое йшли мовчки, кожне з них думаючи свою власну думу. Зависть Бигерса чимраз більше зростала й перемінювалася в сіпну ненависть, що могла накоптити чимало лиха.

СПРОСТУВАННЯ

В статті „З театру й музики“ в „Свободі“ з 23. вересня 1938 р. був поміщений передрук із львівського часопису „Діло“, а в ньому сказано про мене: „колишній директор консерваторії в Петрограді“. Минуло багато років, що то помилка, й ніколи директором петербурзької консерваторії не був, а був лише-професором тої-консерваторії. Директором тої-тої час був А. Глазунов.

Павло Печеніга Углицький.

ВЗОРИ

КАНВА, НИТКИ ДО
ВИШИВАННЯ D. M.
C. І СТЕМІЛЬОВА-
НИ РІЧІ.
UKRAINIAN BAZAAR,
97 AVENUE A., NEW YORK, N. Y.
Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до
12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю
рано від 10 до 12

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко поза
Ньюарком. Враз потреби теле-
фонуйте до нас. Обслуга шира
і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удотерейкер
заряджує погребам по ціні так
низькій, як \$150. Обслуга
найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified Funerals at low as \$150.
Telephone: Orchard 4-8089